

ВІДБІР ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ФОНЕТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПЕРЕКЛАДАЧАМ У ВНЗ

Рубінська Б.І.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Досліджено теоретичні питання відбору змісту навчання практичної фонетики англійської мови для підготовки філологів у ВНЗ. Охарактеризовано три принципи відбору змісту навчання: принцип здатності обслуговувати процес спілкування, історичної прийнятності, інтеграції. Було здійснено аналіз Програми практичного курсу основної іноземної мови та на основі вищезазначених принципів інтегровано фонетичну тематику у тісному зв'язку з темами для усного мовлення. Розглянуто різні підходи до обрання варіанту англійської мови для навчання філологів. Зроблено висновок про недоцільність підходу, який не передбачає виправлення фонетичних помилок і де немає значення якому з варіантів англійської мови навчати, для відбору змісту навчання філологів.

Ключові слова: відбір змісту навчання практичної фонетики англійської мови, нові підходи до підготовки перекладачів, принципи відбору, принцип здатності обслуговувати процес спілкування, принцип історичної доцільності, принцип інтеграції, підходи до обрання варіанту англійської мови для навчання філологів, фонетична комунікативна компетенція.

Зростання ролі вивчення іноземних мов пояснюється реформуванням системи освіти в Україні у рамках її участі у Болонському процесі, що висуває нові вимоги щодо вивчення іноземних мов. Новітні освітні стандарти ґрунтуються на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей ціложиттєвої освіти» (18.12.2006) [1], але не обмежуються ними.

Актуальність теми. У новому базовому законі «Про освіту» [2] визначено 10 груп компетентностей. Одна з найважливіших це спілкування іноземними мовами тобто: уміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів; уміння посередницької діяльності та міжкультурного спілкування. Закон дозволяє чітко виділити в якості пріоритетів навчання ІМ не систему мови, а змістові аспекти навчання та, відповідно, інтереси й потреби студентів як суб'єктів навчального процесу. Особливого значення набувають такі аспекти навчання, як соціокультурні фактори, мотивація, розвиток особистості учня і студента засобами вивчення іно-

земної мови, під час яких відбувається зіставлення життєвого досвіду та соціокультурних реалій, у яких живуть українські та іношомовні підлітки, виявлення спільного і відмінного, врахування специфіки іношомовного середовища, усвідомлення якої дозволяє українському та іношомовному підлітку адекватно розв'язувати особисті завдання спілкування із представниками інших країн.

Постановка проблеми. Спілкування з представниками інших англійськомовних країн потребує у перекладача розуміння особливостей мови представників країн, які розмовляють на різних варіантах англійської мови. Але досі не вирішена проблема відбору варіанту англійської мови для навчання усного мовлення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Для того щоб забезпечити сучасну підготовку майбутніх філологів необхідно застосовувати сучасні досягнення педагогічних та методичних досліджень, які здійснювались відповідно до положень Болонської декларації. Перед системою професійної освіти постали нові завдання. У зв'язку із зростаючою значимістю освітніх процесів, які відбуваються в Європі і світі, необхідно шукати нові підходи до підготовки перекладачів, які б були конкурентоспроможними

на ринку праці, в тому числі й відбору змісту навчання. Незважаючи на значну кількість наукових праць, які розкривають проблему відбору змісту навчання (Б. О. Лапидуса, Г. В. Рогової, І. Л. Бим, М. Н. Вятютнева, С. Ф. Шатилова, М. Л. Вайсбурд та ін.) проблема відбору змісту навчання для підготовки філологів залишається не до кінця дослідженою і потребує всебічного обґрунтування [3].

Традиційно в методиці викладання іноземних мов під змістом навчання розуміють відповідь на запитання: «Чому навчати?». В сучасній методиці першим компонентом цієї категорії є фонетична комунікативна компетенція. Це означає, що студенти повинні мати правильну вимову усіх голосних і приголосних англійської мови, правильно ставити словесний наголос, робити доречні паузи в процесі мовлення, використовувати основні інтонаційні моделі англійської мови у власних висловлюваннях, розуміти на слух різницю між фонемами, які змінюють значення висловлювання або цілого тексту. Але англійська мова в сучасному світі має багато варіантів, таких як британська англійська, американська англійська, австралійська англійська та інші. Проблема у відборі полягає в тому, який з цих варіантів обрати для навчання.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Серед проблем, що підлягають вирішенню знаходиться проблема: на яких сучасних принципах базувати відбір змісту навчання та який підхід обрати.

Отже **метою статті** є розглянути ці принципи та підходи до вирішення проблеми відбору змісту навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відбір змісту навчання завжди базується на певних принципах відбору. Перший з них це принцип здатності обслуговувати процес спілкування. Другий принцип – історична доцільність, а третій інтеграція. Перший і другий принципи дуже детально обговорюються у методичній літературі. Зупинимось на третьому принципі.

Третім принципом є інтеграція. «ИНТЕГРАЦИЯ (лат. Integration – восстановление, восполнение, от integer – целый) сторона процесса развития, связанная с объединением в целое ранее разнородных частей и элементов. Процессы интеграции могут иметь место как в рамках уже сложившейся системы – в этом случае они ведут как к повышению ее целостности и организованности, – так и возникновению новой системы из ранее не связанных элементов. Отдельные части интегрированного целого могут обладать различной степенью автономии. В ходе процессов интеграции в системе увеличивается объем и интенсивность взаимосвязей и взаимодействий между элементами, в частности надстраиваются новые уровни управления...» [6]. Це визначення узагальнює розуміння процесу інтеграції і не пов'язане з педагогічними аспектами вищезгаданої системи підготовки студентів мовних вузів. Найбільш системний аналіз поняття інтеграція у педагогічній літературі був здійснений М.С. Пак [6, с. 189-190]. «В педагогической литературе имеются публикации, в которых раскрываются педагогический, дидактический и методические аспекты проблемы интеграции и дифференци-

ации в образовании и в предметном обучении. В них рассматриваются разнообразные вопросы:

– интегративные процессы, затрагивающие сферу образования и положительно влияющие на развитие педагогической науки и на интеграцию ее функций (З.А. Малькова, Н.Д. Никандров, Б.С. Гершунский, В.С. Шубинский и др.);

– необходимость отражения в образовании процессов интеграции, происходящих в науке (А.П. Беляева, В.Н. Федорова, И.Д. Зверев, В.Н. Максимова и др.);

– интегративные процессы в передовом педагогическом опыте и их влияние на решение проблемы гармонизации образования (Г.Ф. Федоренко);

– методика выявления и описание интеграционных процессов в образовательном процессе (Ю.С. Тюнников, М.С. Пак);

– необходимость интеграции содержания естественнонаучного, профессионально-технического образования и профессионально-технической подготовки учащихся (А.П. Беляева, М.Н. Бурулава);

– интеграция между образовательным процессом и научными исследованиями в системе высшего образования (В.С. Кабаков, М.С. Пак, Г.Н. Фадеев);

– устранение многопредметности и повышение эффективности образовательного процесса посредством интеграции учебных предметов и дисциплин (И.Ю. Алексахина, Ю.К. Дик, А.А. Пинский, В.П. Соломин, В.В. Усанов и др.);

– противоречия, закономерности и предпосылки, детерминирующие интеграционные процессы, источники и механизмы взаимодействия, принципы и типы интеграции в естественнонаучном образовании (А.П. Беляева, М.Н. Бурулава, Л.Ф. Кейран, Ю.С. Тюнников, М.С. Пак и др.).

– перестройка педагогического мышления на основе идей интеграции и гуманизации (А.П. Беляева, В.Г. Разумовский, Л.В. Тарасов, И.М. Титова и др.) [6, с. 189-190]. Ми згодні з думкою Пак М.С, що має сенс виділити такі компоненти інтеграції як 1) поняття, які безпосередньо включають у себе інтеграцію (наприклад інтегративна діяльність, інтегративна робота);

2) поняття, що висловлюють вертикальну структуру понятійного простору інтеграції (міжпредметна інтеграція, фундаменталізація, взаємозв'язок, взаємодія, взаємопроникнення та ін.);

3) поняття, які відбивають горизонтальну структуру понятійного простору інтеграції (міжциклова інтеграція, внутрішньо предметна інтеграція, рівні інтеграції, факти, поняття, методи, мова, закони, теорії, локальна картина природи; зв'язок, система [6, с. 190-191]. Ми будемо спиратися на таке розуміння інтеграції для подальшого аналізу.

В психолого-педагогічній літературі інтеграція також розглядається як внутрішня єдність колективу та групи. Результатом інтеграції особистості в колективі стає її сумісність з іншими членами колективу [7]. Це розуміння інтеграції дає можливість розглядати її з точки зору спілкування та діяльності.

За даними соціальної психології, фаза інтеграції особистості в колективі, яка переважає в ранньому юному віці, характеризується намаганням

школярів старшого віку «транслювати» значущі для них індивідуально-психологічні особливості своїм одноліткам та готовністю групи інтегрувати індивідуальні особливості однокласників у тій мірі в якій вони сприяють успіху групової діяльності. У зв'язку з цим особливу роль набувають професійні наміри старшокласників, їх самовизначення [4, с. 216-217]. Зробивши свій вибір і ставши студентами вищого учбового закладу старші підлітки продовжують цей процес і стають учасниками сумісної діяльності навчання. Отже можливо використання інтеграції вже з першого етапу підготовки спеціаліста як з точки зору теорії діяльності так і теорії комунікації.

Інтеграція в методичній літературі розглядається і як тенденція і як принцип, який використовується при складанні навчального плану вузу, а отже є невід'ємною частиною усієї системи методики як науки і такого важливого її компонента як зміст навчання.

Розвиток базових наук дозволив розглядати дії, що формуються у системі діяльності спілкування. Це дало можливість уточнити зміст навчання у вищій школі та підійти до його визначення і розуміння як ідеалізованої моделі загальнолюдського, ділового та професійного спілкування, що є прийнятною для навчання [5].

Цей та інші принципи було враховано і реалізовано нами при аналізі програми для перекладачів «Практичний курс основної іноземної мови (англійська)» і включення до неї інтегрованих компонентів фонетичного мінімуму [6]. Відбір компонентів змісту навчання залежить від мети навчання. Як зазначено у програмі «Практичний курс основної іноземної мови (англійська)» для студентів 1 курсу мета курсу – формування комунікативної, лінгвістичної, соціокультурної та професійної компетенції студентів шляхом їх залучення до виконання професійно орієнтованих завдань, формування інтерактивних навичок і вмінь усного та писемного мовлення з послідовним удосконаленням кожного окремого виду мовленнєвої діяльності.

Отже ми намагались інтегрувати до програми такий її компонент як лінгвістична фонологічна компетенція тісно пов'язуючи її з іншими чинниками змісту навчання, таким як комунікативна компетенція при аудіюванні та говорінні на основі вищезгаданих принципів. Про фонологічну компетенцію ми писали у попередній статті [7]. Ми створили інтегровану програму та посібник за допомогою якого можна її сформувати. Наведемо приклад інтеграції при формуванні фонетичної компетенції при навчанні аудіювання: «Listen to the utterances containing the same or similar phonemic problems. If the speaker uses the pronoun 'it', ask him to specify what he means. Ask: «What exactly?». And if the speaker mentions an action in the past, express your doubt whether it really happened. «With the help of it you can also form a very important activity such as asking for details, expressing doubt and many others, e.g. When

doing these exercises ask your students to shut the left part of the Tapescript.

Таблиця 1
Asking for Additional Information
/V-ed or V it?/st -st it/

Tapescript	Keys
1. I don't know how they relaxed. 2. Please, try to relax it. 3. They looked young for their age. 4. Charles, Prince of Wales, married lady Diana Spencer. 5. I've seen friends handle it in different ways. 6. He mouthed the apple. 7. He trimmed his hair. 8. I can contradict. 9. Let me trim it. 10. Don't mouth. 11. He handled it in different ways. 12. You really look it not a day older.	1. Did they really need any relaxation? 2. How exactly can I relax my muscle?

Висновки з даного дослідження. Ми вивчили проблему відбору варіантів вимови з точки зору принципу історичної доцільності, здатності обслуговувати спілкування та інтеграції.

Традиційно на території України викладали британський варіант англійської вимови. Це означало, що було відібраний фонетичний мінімум, який включав 20 голосних та 24 приголосних звуки, та 7 термінальних тонів (низький низхідний, високий низхідний, низький висхідний, високий висхідний, низхідно-висхідний та висхідно-низхідний, висхідно-низхідно-висхідний) і 5 інтонаційних моделей (поступово низхідна, поступово висхідна, ковзна, скандентна та рівна шкали). Всі інші варіанти вивчались теоретично в курсі теоретичної фонетики англійської мови.

В країнах Європи існувала інша система, так як у вищих навчальних закладах навчалися студенти з різних країн світу. В одних вишах був відібраний британський варіант, а в інших-американський. Нещодавно з'явилась інша крайня точка зору на відбір, Вчені пропонують не відбирати певний варіант вимови і не виправляти помилки, а надати можливість студентам спілкуватись з тим варіантом вимови, яким вони користувались в своїй країні, і рідна мова якої вплинула на англійську вимову і створила акцент.

Основним аргументом проти такого підходу є той, що існують фонетичні і фонологічні помилки. Одні не заважають розумінню і спілкуванню, а другі можуть змінити зміст висловлювання і призвести до непорозуміння і навіть негативних наслідків у формі образи. Отже такий підхід не може бути прийнятним для підготовки перекладачів, бо вони мають розуміти різницю між варіантами та діалектами англійської мови при сприйнятті мови на слух і не робити помилок у своїй вимові при перекладі. При цьому вони мають користуватись одним з варіантів вимови, якій вони навчались у вузі. Здійснення відбору варіанту має відбуватись на основі вищезгаданих принципів.

Список літератури:

1. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18 грудня 2006 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_9752.http://osvita.ua/legislation/law/2231/_2006.pdf.
2. Закон України «Про освіту» (Прийняття від 05.09.2017. Набрання чинності 28.09.2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19_2017.pdf.
3. Рубінська Б. І. Діяльнісні характеристики спілкування студентів: вищий рівень аналізу [Текст] / Б. І. Рубінська // Проблеми освіти. – Вип. 74. – Ч. I. – 2013. – С. 235-236.
4. Социальная психология 1987 / Социальная психология / Петровский А. В., Абраменкова В. В., Зеленова М. В и др.; под ред. А. В. Петровского. – М.: Просвещение. – 1987. – С. 216-217.
5. Философский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия. – 1989. – С. 215.
6. Пак М. С. Проблема интеграции образования и науки. [Текст] / М. С. Пак // вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний часопис. – № 3. – Додаток 1: Інтеграція вищої освіти і науки. – Київ. Інститут вищої освіти НАПН України 2015. – С. 189-190.
7. Рубінська Б. І. Інтеграція у відборі змісту навчання англійської мови [Текст] / Б. І. Рубінська. Нові Технології Навчання. – № 86. – С. 95-97.

Рубинская Б.И.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

ОТБОР ВАРИАНТОВ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ДЛЯ ПРЕПОДАВАНИЯ ПРАКТИЧЕСКОЙ ФОНЕТИКИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ПЕРЕВОДЧИКАМ В ВУЗАХ

Аннотация

Исследованы теоретические вопросы отбора содержания обучения практической фонетике английского языка для подготовки филологов в ВУЗах. Охарактеризованы три принципа отбора содержания обучения: принцип способности обслуживать процесс общения, исторической целесообразности, интеграции. Был осуществлен анализ Программы практического курса основного иностранного языка и на основе вышеупомянутых принципов интегрирована фонетическая тематика в тесной связи с темами для устной речи. Рассмотрены разные подходы к отбору варианта английского языка для обучения филологов. Сделан вывод о нецелесообразности подхода, который не предусматривает исправления фонетических ошибок и где не имеет значения какому из вариантов английского языка обучать, для отбора содержания обучения филологов.

Ключевые слова: отбор содержания обучения практической фонетике английского языка, новые подходы к подготовке переводчиков, принципы отбора, принцип способности обслуживать процесс общения, принцип исторической целесообразности, принцип интеграции, подходы к выбору варианта английского языка для обучения филологов, фонетическая коммуникативная компетенция.

Rubinska B.I.

National University of Life and Environmental Sciences

THE CHOICE OF THE ENGLISH LANGUAGE VARIANTS FOR TEACHING PRACTICAL ENGLISH PHONETICS TO THE INTERPRETERS IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Summary

The theoretical questions of the choice of the content of teaching Practical English Phonetics for training philologists in higher educational establishments have been researched. Three principles of the choice of content of teaching such as the principle of ability to serve the purposes of communication, principle of historic reasonableness, integration principle are characterized. The analysis of the Program of Practical Course of Teaching the First Foreign Language on the basis of the above mentioned principles has been done and the theoretical issues of Practical English Phonetics in close connection with oral topics have been integrated. Different approaches to the choice of the variant of the English language for teaching philologists have been considered. The conclusion on inappropriateness of the approach, which doesn't take into account the correction of phonetic mistakes and in which it makes no difference which variant of the English language to teach when choosing the contents of teaching philologists, is made.

Keywords: the choice of the content of teaching Practical English Phonetics, new approaches to the training of interpreters, principles of the choice, principle of ability to serve the purposes of communication, principle of historic reasonableness, integration principle, approaches to the choice of the variant of the English language for teaching philologists, phonetic communicative competence.